

www.humak.fi

Opinnäytetyö

Kasvatuksen kokoavan viikkotoiminnan turvallisuusopas

- Nurmeksen evankelisluterilainen seurakunta

Ida-Maria Pellikka

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma
(210 op)

Arvioitavaksi jättämisaika
(09/2020)

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Yhteisöpedagogi (AMK)

Tekijä: Ida-Maria Pellikka

Opinnäytetyön nimi: Kasvatuksen kokoavan viikkotoiminnan turvallisuusopas -Nurmeksen evankelisluterilainen seurakunta

Sivumäärä: 30 ja 2 liitesivua

Työn ohjaaja(t): Jari Klemola

Työn tilaaja(t): Nurmeksen evankelisluterilainen seurakunta

Tämä on toiminnallinen opinnäytetyö, jonka tavoitteena oli koota turvallisuusopas Nurmeksen evankelisluterilaiselle seurakunnalle kasvatuksen kokoavaan viikkotoimintaan. Turvallisuusopas kohdentuu seurakunnan kasvatuksen työntekijöiden käyttöön. Turvallisuusopasta voidaan hyödyntää myös perehdyttäessä kausityöntekijöitä, opiskelijoita, vapaaehtoisia sekä uusia työntekijöitä työnsä turvallisuuden näkökulmiin.

Oppaaseen on koottu näkökulmia ja ohjeita turvallisuuden suunnitteluun, ylläpitämiseen sekä raportointiin. Lisäksi oppaassa on käsitelty muun muassa turvallisuuden eri osa-alueita ja liiteisiin on tehty mallipohjat turvallisuusasiakirjoista. Oppaan tarkoituksena on tuoda yksien kansien sisällä ohjeistuksia ja näkökulmia, jotka auttavat työntekijöitä päivittäisessä työssään.

Nurmeksen seurakunnan kasvatuksen viikkotoimintaan kuuluvat eri toiminnot niin lapsille, nuorille, heidän vanhemmilleen kuin koko perheelle yhteisesti. Turvallisuusopas kohdentuu näihin toimintoihin, pois lukien leirityön kuten rippikoululeirit.

Turvallisuusoppaan kokoamiseen käytettiin menetelminä toimintojen havainnointeja, työntekijä haastatteluja sekä toiminnallista aivoriihi työskentelyä. Menetelmät toteutettiin etäyhteyksillä ja soveltavilla toteutustavoilla, kevään 2020 Covid-19 epidemiatilanteen vuoksi.

Asiasanat: turvallisuus, turvallisuusopas, seurakunta

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Master of Humanities, Community educator

Author: Ida-Maria Pellikka

Title: Safety instruction for the weekly activities -Evangelical-Lutheran congregation of Nurmes

Number of Pages: 30 and 2 attachment pages

Supervisor(s): Jari Klemola

Subscriber(s): Evangelical-Lutheran congregation of Nurmes (Nurmeksen evankelisluterilainen seurakunta)

This is a functional thesis for Evangelical-Lutheran congregation in Nurmes regarding safety in weekly activities with children and the youth. Safety instructions are made for the employees. The safety instructions can be used as orientation material for seasonal workers, students, volunteers and new employees alike regarding safety.

The guidebook has guidelines and aspects for planning, maintaining and reporting safety related issues in weekly activities. The guidebook also looks into different aspects and levels of safety. It contains enclosed examples of safety documents that can be used as a basis for reporting. All in all this guidebook is meant to contain a solid foundation of solutions and guidance to help employees in their daily work.

The congregation's different activities are meant for children and youth of all ages and their parents. The guidebook focuses on said activities during the week while excluding activities that contain an overnight stay, such as children's weekend camps.

Methods used in collecting required materials are observation of activities, interviewing employees and brainstorming together with employees. The collection of necessary materials and information was done by phone and email because of Covid-19 pandemic.

Keywords: safety, safety instructions, congregation

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	5
2	OPINNÄYTETYÖN TILAAJA, TARVE JA TAVOITTEET	6
2.1	Nurmeksen seurakunta	6
2.2	Kasvatuksen työala ja kokoava viikkotoiminta	7
2.3	Opinnäytetyön tarve ja asetetut tavoitteet	8
3	TURVALLISUUS.....	9
3.1	Fyysinen turvallisuus.....	10
3.2	Sosiaalinen turvallisuus.....	11
3.3	Psyykinen turvallisuus.....	12
3.4	Pedagoginen turvallisuus	12
3.5	Hengellinen turvallisuus	13
3.6	Turvallisuuden lainsäädäntöä	13
4	OPINNÄYTETYÖN MENETELMÄT	15
4.1	Havainnointi.....	15
4.2	Haastattelut	17
4.3	Yhteisöllinen ja toiminnallinen aivorihityöskentely	18
4.4	Menetelmillä saadut tulokset	19
4.5	Reliabiliteetti ja validiteetti	20
5	TURVALLISUUSOPAS.....	21
5.1	Oppaan kokoamisprosessi.....	22
5.2	Turvallisuusoppaan sisältö	23
5.3	Kehitysideat	26
6	POHDINTA.....	27
	LÄHTEET	29
	LIITTEET	31

1 JOHDANTO

Kun lapset saapuvat kerhohuoneeseen on maton alle leikattu liukueste, kerhonojaja on varannut jokaiselle kerholaiselle oman istumapaikan ja pian jokainen saisi vuorolleen kertoa oman nimensä. Nämä kolme asiaa ovat ajateltu ja suunniteltu ennen kerhon alkua, sillä ne lisäävät omalta osaltaan kerhon turvallisuutta. Liukueste maton alla ehkäisee liukastumista, jokaiselle varattu oma istumapaikka lisää osallisuuden tunnetta ja itsensä esittely edesauttaa ryhmään kuulumisen tunteen kehittymistä. Turvallisuuskulttuurin kehittäminen saa askeleensa pienistä asioista, joissa huomataan ja ennakoidaan mahdollinen turvallisuusriksi ja sen seuraukset. Kun tehdään havainto turvallisuusriskistä, aletaan toimintaa muuttamaan turvallisemmaksi. (Hurme & Kyllönen 2014, 26.)

Turvallisuuskulttuuri on menettelytapoja, joilla toteutetaan toimintayksikölle asetettuja tavoitteita ja päämääriä turvallisuuden suhteen (Hurme & Kyllönen 2014, 26). Näitä tavoitteita ja päämääriä turvallisuuden suhteen voi asettaa esimerkiksi toimija itse mutta myös lait, jotka velvoittavat turvallisuuden takaamista eri toiminnoissa ja tilanteissa. Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa Nurmeksen evankelisluterilaisen seurakunnan kasvatuksen työhön turvallisuusopas. Turvallisuusoppaan tarkoituksena on antaa työntekijöille näkökulmia ja ohjeita turvallisuuden takaamisen menettelytapoihin. Näkökulmia ja ohjeistuksia löytyy heidän työnsä turvallisuuden suunnitteluun, ylläpitämiseen sekä raportointiin.

Opinnäytetyöni idea muodostui suorittaessani koulutusohjelmani viimeistä harjoittelupintojaksoa Nurmeksen evankelisluterilaisen seurakunnan kasvatuksen työalalla. Harjoittelupaikani ohjaaja kertoi, että heidän viikoittaista työtään tukemaan voisi lähteä luomaan turvallisuusopasta. Kiinnostuin tästä ideasta valtavasti, sillä turvallisuus on aiheena aina ajankohtainen ja minulla oli halua oppia turvallisuusaiheesta lisää. Toiveenani opinnäytetyölle oli konkreettisen tuotoksen tai palvelun luominen, josta muodostui idea toiminnalliselle opinnäytetyölleni eli turvallisuusoppaan luomiselle.

2 OPINNÄYTETYÖN TILAAJA, TARVE JA TAVOITTEET

Toteuttaakseen kirkon tehtävää seurakunta huolehtii jumalanpalvelusten pitämisestä, kasteen ja ehtoollisen toimittamisesta sekä muista kirkollisista toimituksista, kristillisestä kasvatuksesta ja opetuksesta, sielunhoidosta, diakoniasta ja lähetystyöstä sekä muista kristilliseen sanomaan perustuvista julistus- ja palvelutehtävistä. (Kirkkolaki 1993/1054, 4.luku 1§).

Kirkkolain (1993/1054) 4.luvun 1§ tiivistää seurakunnan toiminnan. Nurmeksen seurakunnassa on useita eri työaloja, jotka toteuttavat omalta osaltaan koko seurakunnan tavoitteita ja tehtäviä. Seurakunta tarjoaa toimintaansa kaikille elämän osa-alueille, sekä kaiken ikäisille, aina vauvasta vaariin.

Seuraavissa luvuissa esittelen opinnäytetyöni tilaajan Nurmeksen evankelisluterilaisen seurakunnan (jatkossa Nurmeksen seurakunta), opinnäytetyön tarpeen sekä opinnäytetyölle asetetut tavoitteet. Opinnäytetyön tilaajan esittelyssä keskityn erityisesti kasvatuksen työalan esittelyyn, sillä opinnäytetyönäni syntyvä turvallisuusopas kohdentuu kasvatuksen työalalle ja sen työntekijöiden ja toimijoiden käyttöön.

2.1 Nurmeksen seurakunta

Nurmeksen seurakunnan perustamispäätös on annettu vuonna 1810, mutta seurakunnan historia ulottuu pidemmälle eri vaiheineen. Ennen annettua perustamispäätöstä on Nurmeksen alue kuulunut Pielisjärven seurakuntaan. (Hiltunen 1997, 11–14.) Vuoden 2020 alussa, tarkalleen 1.1.2020 Nurmeksen seurakuntaan yhdistyi Valtimon evankelisluterilainen seurakunta, josta perustettiin Valtimon kirkkopiiri (Nurmeksen-seurakunta.fi). Tammikuussa 2020 Nurmeksen seurakunta oli jäsenmäärältään 7297 (H2). Nurmeksen seurakunta kuuluu Kuopion hiippakuntaan ja on osana Joensuun rovastikuntaa (Kuopion hiippakunta 2020).

Nurmeksen seurakunnan toimintaa on tarjolla Nurmeksen kaupungin kaikissa taajamissa; Porokylässä, Nurmeksen keskustassa (ent. Nurmeksen kauppala) sekä Valtimolla. Nurmeksen seurakunnalla on kaksi kirkkoa, jotka sijaitsevat Nurmeksen keskustassa sekä Valtimon taajamassa. Nurmeksen seurakuntakeskus sijaitsee Porokylässä. Seurakuntakeskuksessa on työntekijöiden toimistot, kirkkoherranvirasto, diakoniatuomisto, kerhotila sekä seurakuntakeskuksen salit. Valtimon kirkkopiirin työnteki-

jöiden työpisteet ovat Valtimon seurakuntatalolla. Myös tässä toimipisteessä on kerhotila, diakoniatoimisto sekä sali eri tilaisuuksille. Muita Nurmeksen seurakunnan toimintatiloja ovat hautausmaiden siunauskappelit, Rukoushuone sekä Itäkaupungin seurakuntakoti. (Nurmeksenseurakunta.fi.)

2.2 Kasvatuksen työala ja kokoava viikkotoiminta

Kuten kirkkolaissa (1993/1054) todetaan, kirkon yhtenä tehtävänä on vastata kristillisestä kasvatuksesta ja opetuksesta. Nurmeksen seurakunnassa kristillisestä kasvatuksesta ja opetuksesta vastaa kasvatuksen työala, yhteistyössä muiden seurakunnan työalojen kanssa. Nurmeksen seurakunnan kasvatuksen työalaan kuuluu vastata muun muassa seurakunnan kokoavasta viikkotoiminnasta, joka koostuu lapsityöstä, varhaisnuorisotyöstä, nuorisotyöstä, rippikoulutyöstä, pyhäkoulutyöstä sekä perhetyöstä. (Nurmeksenseurakunta.fi.)

Nurmeksen seurakunnan kokoavassa viikkotoiminnassa lapsia, nuoria sekä heidän perheitään kootaan yhteisten toimintojen ääreen. Viikkotoiminnoissa on tarjolla tekemistä niin lapsille ja nuorille itselleen, kuin myös heidän koko perheilleen. Lisäksi on toimintaa, joka on suunnattu lähtökohtaisesti vanhempia ajatellen. Ryhmillä ja toimintoilla on eri kohderyhmiä, sisältöjä ja tavoitteita mutta lähtökohtaisesti jokainen toiminta sisältää ohjattua toimintaa, vapaata leikki- ja oleskeluaikaa, hiljentymistä hartaushetkien äärellä sekä tarjottavaa tai eväiden syöntiä. (Nurmeksenseurakunta.fi.)

Päiväkerhoja Nurmeksen seurakunnassa järjestetään 3–5-vuotiaille lapsille. Päiväkerhojen tavoitteena on tukea lapsen kasvua ja kehitystä. Tavoitteena on myös antaa kas-teopetusta ja tietoutta kristillisen uskon perusasioista esimerkiksi leikkimisen ja musiikin ohella. Puuhaparkki on niin sanottu avoin päiväkerho, jonne lapsen voi tuoda esimerkiksi asiointien ajaksi leikkimään ja osallistumaan ohjattuihin toimintoihin. Puuhapirtti puolestaan on vanhempi-lapsikerho, jonne tervetulleita ovat myös esimerkiksi isovanhemmat lapsenlapsineen ja perhepäivähoitajat ryhmineen. Vauvakahvila on kohtaamispaikka vauva-arkea eläville vanhemmille vauvoineen, Unikko vertaisryhmä yksinhuoltajaperheille ja Iltapuuhis puolestaan koko perheen toiminnallinen kohtaamispaikka. Perheille järjestetään myös omia perhekirkoja eri teemojen ympärille. (Nurmeksenseurakunta.fi.)

Nurmeksen seurakunta tarjoaa erilaisia kerhoja 7-13-vuotiaille, joita ohjaavat pääsääntöisesti koulutetut kerhonohjaaja nuoret. Nämä kerhot ovat erilaisia teemakerhoja, kuten leivonta- ja liikuntakerhoja. Myös näissä kerhoissa ohjatun toiminnan lisäksi hiljennytään hartauteen ja tutustutaan kristilliseen uskoon. Myös nuorisolle tarjotaan erilaisia toimintoja, kuten nuorteniltoja, kerhonohjaaja koulutusta ja -tapaamisia, isoskoulutusta ja siihen liittyviä kokoontumisia sekä erilaisia nuorten toimintapäiviä ja -tapaamisia. Kerhonohjaajat ja isokset voivat koulutuksen jälkeen työskennellä kerhonohjaajina ja isosina rippileireillä. (Nurmeksenseurakunta.fi.)

Eri ryhmien kokoontumisten lisäksi Nurmeksen seurakunta järjestää retkiä ja tapahtumia eri-ikäisille lapsille, nuorille ja heidän perheilleen. Esimerkiksi 12-vuotta täyttävälle on oma toiminnallinen syntymäpäiväretki ja 4-vuotta täyttävälle järjestetään toiminnalliset syntymäpäiväjuhlat. Lisäksi vuosittain järjestetään eri teemojen ja ideoiden ympärille retkiä, tapahtumia ja teemapäiviä. (Nurmeksenseurakunta.fi.) Nurmeksen seurakunnan työntekijät vierailevat myös perhepäivähoitajien luona, missä he pitävät hartaushetken ja ohjaavat askartelua (H4). Kesä-aikaisin järjestetään leikkikenttä toimintaa. Leikkikenttätointaa tarjotaan useammalla Nurmeksen leikkikentällä. Toimintaan lapset osallistuvat joko yksinään tai vanhempiensa kanssa ja heille on järjestetty ohjattua toimintaa leikin, askartelun ja hartauden muodossa. Lisäksi leikkikentällä syödään omia eväitä. (H1 & H4).

2.3 Opinnäytetyön tarve ja asetetut tavoitteet

Entuudestaan Nurmeksen seurakunnalta löytyy eri ohjeistuksia turvallisuuteen, niin valtakunnallisia Kirkkohallituksen julkaisuja kuin seurakunnan omiakin ohjeistuksia. Yhtä selkeää koontia turvallisuuden suunnitteluun sekä ylläpitämiseen kasvatuksen työalalle kuitenkin kaivattiin, sillä yksien kansien sisältä löytyvät perustiedot turvallisuuden helpottavat työntekijöiden työtä. Tärkeää tulevassa oppaassa oli myös se, että se olisi koottu juuri oman seurakunnan tarpeiden ja näkökulmien kannalta palvelemaan työntekijöiden viikoittaista työtä.

Opinnäytetyön tavoitteeksi muodostui koota Nurmeksen seurakunnan kasvatuksen kokoavaan viikkotoimintaan kohdennettu turvallisuusopas. Koska opas kohdentuu viikoittaisiin toimintoihin, päätettiin leirityö kuten rippikoulujen leiritoiminta rajamaan selkeyden vuoksi tämän oppaan ulkopuolelle. Turvallisuusoppaan tarkoitus on

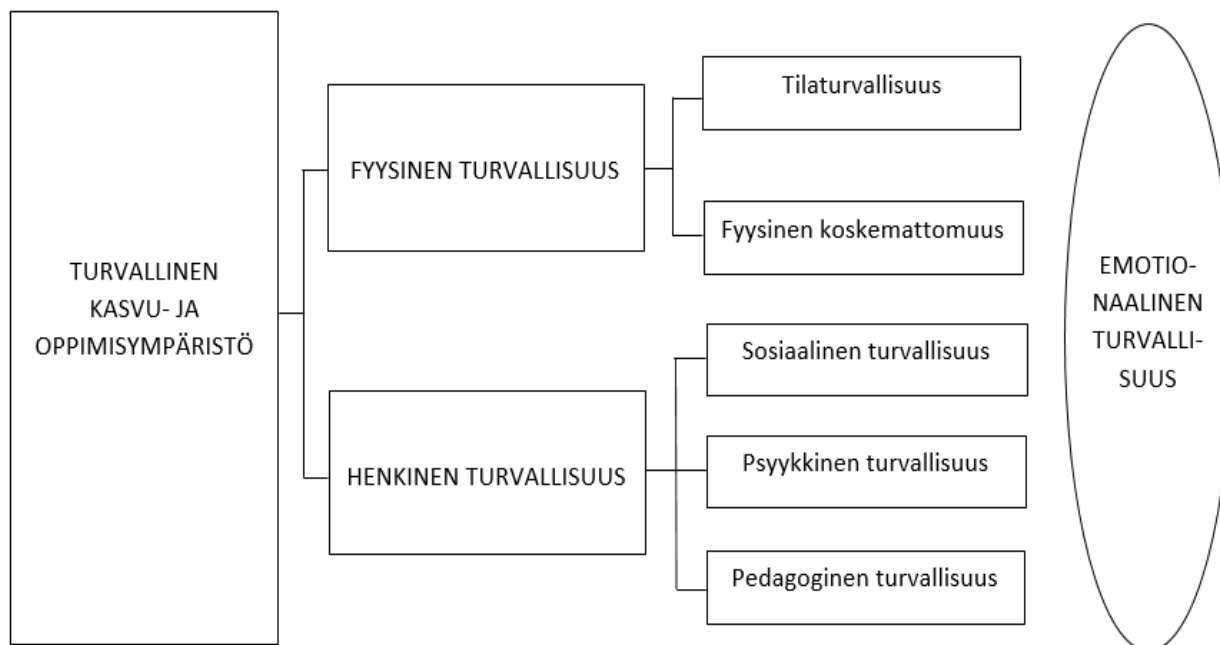
antaa työntekijöille yksien kansien sisällä ohjeistusta ja tietoa turvallisuuden suunnitteluun, ylläpitämiseen sekä raportoimiseen. Turvallisuusopas toimii työntekijän yhtenä työkaluna hänen työtään tukemassa. Lisäksi turvallisuusopasta pystytään hyödyntämään kausityöntekijöiden, opiskelijoiden sekä uusien työntekijöiden perehdyttämisessä turvallisuusaiheisiin. Turvallisuusopas soveltuu myös vapaaehtoisten sekä muiden toiminnoissa avustavien työhön.

Tavoitteena turvallisuusoppaaseen oli myös teoreettisen ja ohjeistuksellisen osuuden lisäksi liittää tarvittavien asiakirjojen pohjia. Tarvittavia asiakirjoja ovat esimerkiksi turvallisuusasiakirjojen valmiit pohjat, jotka oppaasta löytyisivät työntekijöille täytettäväksi. Nämä pohjat seurakunnalta löytyvät entuudestaan, mutta niiden tarkastelu ja mahdollinen muokkaaminen käytännöllisemmiksi oli ajankohtaista turvallisuusoppaan luomisen ohella.

3 TURVALLISUUS

Jokainen ihminen kokee ja määrittää turvallisuuden eri tavalla. Jokaisen turvallisuus käsitys muodostuu omista kokemuksista, niin hyvistä kuin haastavistakin. Käsitys muodostuu myös oppimistamme asioista ja elämämme varrella tekemistä havainnoista. Turvallisuus käsitteen määrittelemisen vaihtelee eri asiayhteyksissä. Yksilön ja yhteisön tai yrityksen näkökulmasta turvallisuus määritellään eri näkökulmista. Yksilön näkymästä turvallisuus on olotila ilman huolia tai murheita. Kun taas yhteisön tai yrityksen näkökulmasta turvallisuutta voidaan kuvata olotilaksi, jossa asiat etenevät hallitusti, eikä tapahdu mitään suunnittelematonta tai koeta arvaamattomia menetyksiä tai tappioita. (Tikkanen, Aapio, Kaarnalehto, Kammonen, Laitinen, Mikkonen & Pisto 2017, 13.)

Turvallisuus voidaan jakaa useampiin turvallisuuden osa-alueisiin (kuvio 1). Kasvu- ja oppimisympäristössä turvallisuus voidaan jaotella kahteen osa-alueeseen, fyysiseen ja henkiseen turvallisuuteen. Nämä kaksi osa-aluetta voidaan jaotella vielä alempiin osa-alueisiin; fyysinen turvallisuus tilaturvallisuuteen ja fyysiseen koskemattomuuteen ja henkinen turvallisuus sosiaaliseen-, psyykkiseen- ja pedagogiseen turvallisuuteen. Näiden kaikkien turvallisuuden osa-alueiden kokonaisuutta voidaan nimittää emotionaaliseksi turvallisuudeksi. (Hurme & Kyllönen 2014, 28.)

Kuvio 1. Fyysinen ja henkinen turvallisuus. Hurme & Kyllönen 2014, 28.

Seuraavissa kappaleissa avaan turvallisuuden eri osa-alueita, jotka ovat olennaisia käsitteitä turvallisuusoppaan kannalta. Edellä mainittujen turvallisuuden osa-alueiden lisäksi käsittelen myös hengellistä turvallisuutta, sillä hengellinen turvallisuus on hyvin olennainen turvallisuuden osa-alue seurakunnan kasvatustyössä.

3.1 Fyysinen turvallisuus

Fyysinen turvallisuus voidaan jakaa kahteen alempaan osa-alueeseen; tilaturvallisuuteen ja fyysiseen koskemattomuuteen. Tilaturvallisuudella tarkoitetaan tilaan ja tilassa oleviin esineisiin ja kalusteisiin liittyvää turvallisuutta sekä lähiympäristön tuomia turvallisuus seikkoja. Fyysinen koskemattomuus taas nimensä mukaisesti tarkoittaa jokaisen oikeutta fyysiseen koskemattomuuteen. (Hurme & Kyllönen 2014, 28.)

Tilaturvallisuutta voidaan taata esimerkiksi huomioimalla käyttöön otettavien esineiden, tavaroiden ja kalusteiden valinta, käyttötarkoitus ja käyttäminen, niiden sijoittelu sekä säilytys. Tilaturvallisuutta taataan myös suunnittelemalla tilan käyttöä ja ohjeistusta sekä suunnittelemalla poistumistiet hätätilanteiden varalle. (Hurme & Kyllönen

2014, 28.) Myös lähiympäristön, kuten piha-alueiden käytön ja turvallisuuden suunnittelu takaa tämän turvallisuuden osa-alueen toteutumista.

Tilaturvallisuuden lisäksi fyysiseen turvallisuuteen kuuluu fyysisen koskemattomuuden takaaminen. Ihmisen fyysistä koskemattomuutta ei tule rikkoa. Jokaisella ihmisellä on Suomessa oikeus määrätä omasta koskemattomuudestaan, joka toteutuessaan takaa fyysistä turvallisuutta. Suomessa ihmisen koskemattomuutta on määritetty myös lainsäädännöllä. Suomen perustuslaissa (11.6.1999/731) 7§ määrittellään oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen. Lasten ja nuorten kanssa toimittaessa esimerkki fyysisen koskemattomuuden kunnioittamisesta on pelit ja leikit, joihin sisältyy toisten koskettamista. Kun pelien ja leikkien säännöt ja ohjeet kerrotaan, tulee ne kertoa tarkoin, jotta jokainen voi itse päättää haluaako osallistua kyseiseen toimintoon. Pelien ja leikkien tulee perustua myös täyteen vapaaehtoisuuteen. Ohjaajien täytyy pitää huoli pelien ja leikkien sopivuudesta ja turvallisuudesta. (Kirkkohallitus 2019, 45.)

Myös seurakunnan toiminnassa tulee fyysinen turvallisuus taata kaikille, niin osallistujille kuin henkilöstöllekin. Huomioimalla ja ylläpitämällä fyysistä turvallisuutta pyritään takaamaan, ettei kenellekään aiheutuisi esimerkiksi fyysisiä vammoja, vahinkoja, tapaturmia ja onnettomuuksia, tai ettei kenenkään fyysisiä rajoja tai koskemattomuutta loukata.

3.2 Sosiaalinen turvallisuus

Sosiaalinen turvallisuus takaa lapsen turvallisen kasvun ja kehityksen omaksi itsekseen, omassa yhteisössään. Sosiaalista turvallisuutta on omiin vertaisryhmiin kuuluminen, sekä osallisuuden ja oikeudenmukaisuuden kokemukset. Kaverisuhteet ja sosiaalisten taitojen hallinta kuten mielipiteen ilmaiseminen ovat tärkeä osa sosiaalista turvallisuutta. Myös suhtautuminen onnistumisen-, ja epäonnistumisen kokemuksiin kuuluvat tähän turvallisuuden osa-alueeseen. (Hurme & Kyllönen 2014, 29.)

Koska seurakunta on hengellinen yhteisö, on sen olemus syvimmiltään muuta kuin toimintaa. Kaikki toiminta seurakunnassa on vapaaehtoista ja toiminta perustuu pakottomuuteen. Seurakunnan turvallisuus on siis myös turvallista ilmapiiriä sekä ihmisten kohtaamista. (Kirkkohallitus 2019, 34.) Näillä ajatuksilla ja niiden toteutumisella taataan seurakunnasta sosiaalisesti turvallinen paikka kaikille.

Seurakunnan kasvatuksen näkökulmasta sosiaalista turvallisuutta tulee huomioida aina suunnittelusta sen ylläpitämiseen saakka. Sosiaalista turvallisuutta esimerkiksi lapsille taataan heidän ajatuksien ja mielipiteidensä kuuntelulla ja kunnioittamisella, sekä mahdollisuudella osallistua ryhmien toimintoihin ja näin liittymällä oman vertaisryhmän toimintaan, ryhmän tasavertaisena jäsenenä.

3.3 Psyykkinen turvallisuus

Psyykkinen turvallisuus on fyysisen turvallisuuden psyykkinen puoli. Psyykkistä turvallisuutta on esimerkiksi ilmapiiriin, vuorovaikutukseen ja toimintoihin liittyvät asiat. Psyykkistä turvallisuutta voidaan lisätä aikuisen toiminnan ennustettavuudella, joita voivat olla esimerkiksi opitut rutiinit. (Hurme & Kyllönen 2014, 29.)

Lasten ja nuorten psyykkistä turvallisuutta voidaan lisätä myös esimerkiksi vahvistamalla heidän tunnetaitojaan, itsetuntoaan ja varmistamalla että lapsi pääsee osalliseksi ryhmää, eikä joudu sosiaalisesti hylätyksi. Psyykkisesti turvallinen ympäristö antaa lapselle myös mahdollisuuden kielteistenkin tunteiden ilmaisuun ja apuun turvalliselta aikuiselta. (Opetushallitus 2020.)

Seurakunnan toiminnassa, kuten muidenkin toimijoiden toiminnoissa, voidaan psyykkistä turvallisuutta ottaa huomioon esimerkiksi takaamalla eri ryhmien turvallista ilmapiiriä esimerkiksi yhteisillä pelisäännöillä ja luomalla ryhmien toimintoihin toistuvia rutiineja esimerkiksi aikataulujen tai toimintojen toistuvuudella.

3.4 Pedagoginen turvallisuus

Pedagoginen turvallisuus on turvallinen kasvu- ja oppimisympäristö, jossa toimivat lapset ja aikuiset heidän välisissä verkostoissaan ja toiminnoissaan (Opetushallitus 2020). Pedagogisella turvallisuudella taataan kaikille lapsille mahdollisuus oppimiseen ja siihen tarvitsemaansa tukeen. Pedagogista turvallisuutta oppimistilanteissa taataan esimerkiksi siten, että tehtävät valitaan lasten taitotasoon sopiviksi, opettaminen toteutetaan- ja ohjeet annetaan ymmärrettävästi. Lapsia myös motivoidaan positiivisella kannustamisella ja palautteella, joka voi olla myös rakentavaa. Lisäksi lapsille tulee taata oikeus oppimisen iloon. (Hurme & Kyllönen 2014, 29.)

Myös seurakunnan viikkotoiminnassa on hetkensä, joissa pedagogista turvallisuutta täytyy huomioida. Monissa toiminnoissa on lapsille ja nuorille täysin uusia asioita, joihin he tarvitsevat opastusta ja apua ohjaajilta. Esimerkiksi varhaisnuorten kerhoissa

opetellaan leipomaan ja kokkaamaan, mikä voi olla monelle lapselle täysin uusi taito. Päiväkerhossa puolestaan joku lapsista ei ole saattanut koskaan aikaisemmin käyttää saksia, kun niillä aletaan askartelu tuokiossa leikkaamaan paperia. Näissä toiminnoissa tulee huomioida pedagoginen turvallisuus ja taata kaikille lapsille mahdollisuus turvalliseen ja tasavertaiseen oppimiseen sekä opastukseen.

Pedagoginen turvallisuus ei siis ole ainoastaan esimerkiksi koulumaailmassa huomioon otettava turvallisuuden osa-alue, vaan tulee sitä toteuttaa monen eri toimijan toiminnoissa.

3.5 Hengellinen turvallisuus

Hengellisen turvallisuuden näkökulman halusin nostaa täysin omaksi maininnakseen. Koska opinnäytetyöni on turvallisuusopas seurakunnan toimintaan, on hengellisen turvallisuuden näkökulma erittäin tärkeä huomioida.

Hengellinen turvallisuus on pakottomuuden takaamista ja ihmisiä kunnioittavaa ilma-
piiriä. Kirkollisissa toimituksissa on tärkeää toimia sensitiivisellä otteella ja välttää puhetta, jolla voidaan saada aikaan tunne torjumisesta tai hylätyksi tulemisesta. Hengellisesti turvallisessa puhetavassa asetutaan toisen ihmisen rinnalle ja kuunnellaan tätä, ei oleteta tai tiedetä hänen puolestaan. Hengellisesti turvallisessa tilaisuudessa jokainen toivotetaan tervetulleeksi ja ketään ei tuomita edes passiivisesti kohtaamatta jättämällä. (Kirkkohallitus 2019, 43.)

Hengellisen turvallisuuden takaamisessa lapsen omaa mielipidettä kunnioitetaan (H1). Kaikkia kohdellaan tasavertaisesti ja kristillisen ajatuksen mukaisesti kaikki hyväksytään sellaisina kuin ollaan ja jokainen on tärkeä. Lasta ei myöskään pakoteta mihinkään. (H3). Hengellinen turvallisuus on seurakunnan toiminnassa todella tärkeä turvallisuuden osa-alue ja se tuleekin taata ja huomioida myös kasvatuksen turvallisuuden suunnittelussa ja ylläpidossa, sillä toiminnoissa on mukana muun toiminnan lisäksi myös kristillistä kasvatusta ja opetusta.

3.6 Turvallisuuden lainsäädäntöä

Turvallisuuden suunnittelua ja ylläpitämistä veloitetaan Suomessa lainsäädännöllä. Näin ollen myös seurakunnan toimintaa turvallisuuden näkökulmasta velvoittavat lait. Seuraavissa kappaleissa käsittelen muutamia lakeja, jotka muuan muassa velvoittavat seurakuntaa turvallisuuden kannalta.

Toiminnanharjoittajan on olosuhteiden vaatiman huolellisuuden ja ammattitaidon edellyttämällä tavalla varmistauduttava siitä, että kulutustavarasta tai kuluttajapalvelusta ei aiheudu vaaraa kenenkään terveydelle tai omaisuudelle. Toiminnanharjoittajalla on oltava riittävät ja oikeat tiedot kulutustavarasta ja kuluttajapalvelusta, ja hänen on arvioitava niihin liittyvät riskit. (Kuluttajaturvallisuuslaki 920/2011, 2.luku 5§.)

Kuluttajaturvallisuuslaki (920/2011) koskettaa seurakunnan kasvatuksen osalta viikoittaisia toimintoja ja tapahtumia, joita kuluttajille eli toimintoihin osallistuville tarjotaan. Seurakunnan on huolehdittava, ettei tarjottava toiminta aiheuta vaaraa osallistujien tai työntekijöiden terveydelle tai omaisuudelle. Seurakunnalla on myös oltava riittävästi tietoja toiminnastaan sekä niiden mahdollisista riskeistä. Tätä edesautetaan esimerkiksi toiminnoista kirjattavilla turvallisuusasiakirjoilla, joissa käydään läpi toiminnan toteutumista, arvioidaan riskejä, ehkäistään niiden toteutumista sekä varaudutaan vaaratilanteisiin (Turvallisuus- ja kemikaalivirasto 2020).

Pelastuslaki (379/2011) puolestaan velvoittaa toiminnanharjoittajaa huolehtimaan yleisestä turvallisuudesta. Myös seurakuntaa pelastuslaki velvoittaa. Pelastuslain 14§ omatoiminen varautuminen velvoittaa seurakuntaa rakennuksen omistajana, haltijana sekä toiminnanharjoittajana eri toimenpiteisiin. Seurakunnan tulee ehkäistä tulipalojen ja muiden vaaratilanteiden syntymistä. On varauduttava vaaratilanteissa henkilöiden, omaisuuden ja ympäristön suojaamiseen sekä tulipalojen sammuttamiseen ja muihin pelastustoimiin, joihin omatoimisesti pystytään. On myös ryhdyttävä toimenpiteisiin poistumisen turvaamiseksi tulipaloissa, muissa vaaratilanteissa sekä toimenpiteisiin pelastustoiminnan helpottamiseksi. Näiden toteutumista osaltaan edesautetaan esimerkiksi kiinteistöjen pelastussuunnitelmilla, riittävällä sammutusvälineistöllä sekä työntekijöiden kouluttamisella.

Myös useat muut lait velvoittavat seurakuntaa. Seurakunnan kasvatustyössä tulee huomioida esimerkiksi lastensuojelulain (13.4.2007/417) toteutuminen. Työturvallisuuslain (23.8.2002/738) velvoitteiden mukaisesti seurakunta työnantajana on velvollinen huolehtimaan työympäristöstä ja työolosuhteista sekä takaamaan työntekijöidensä turvallisuuden toteutumista. Ja esimerkiksi yhdenvertaisuuslain (1325/2014) toteutu-

misesta tulee huolehtia niin palveluissa palveluntarjoajana kuin työnantajana työpaikalla ja työyhteisössä. Näiden esimerkkien lisäksi on useita muita lakeja, jotka velvoittavat seurakuntaa turvallisuuden osalta.

4 OPINNÄYTETYÖN MENETELMÄT

Tässä toiminnallisessa opinnäytetyössä menetelminä toimivat haastattelut, havainnoinnit sekä toiminnallinen aivoriihityöskentely. Pyrin valitsemaan menetelmät siten, että ne tukisivat mahdollisimman hyvin asettamani tavoitteiden saavuttamista eli turvallisuusoppaan soveltuvuuden takaamista juuri Nurmeksen seurakunnan käyttöön. Menetelmien avulla sain selvennettyä itselleni kokonaiskuvaa siitä millainen kokonaisuus palvelisi työntekijöitä parhaiten.

Alkuperäinen suunnitelmani menetelmien toteutukseen oli toteuttaa kaikki menetelmät fyysisesti paikan päällä, kasvotusten haastateltavien kanssa sekä toimintoja havainnoiden. Kevään 2020 aikana opinnäytetyön etenemistä kuitenkin vaikeutti vallitseva koronavirusepidemia. Näin ollen jouduin luopumaan alkuperäisestä suunnitelmastani ja luomaan menetelmille uudet toteutustavat etäyhteyksien avulla. Päädyin etäyhteyksien käyttämiseen turvallisuuden, etenkin kaikkien osapuolten terveyden vuoksi, sillä valtakunnallisesti suositeltiin välttämään kontakteja ja tapaamisia sekä hyödyntämään etätyöskentelyä. Suunnitelmien muuttamisesta huolimatta onnistuin toteuttamaan lähes kaikki suunnittelemani menetelmät.

Seuraavissa kappaleissa käsittelen tarkemmin opinnäytetyössä käyttämiäni menetelmiä. Avaan käyttämiäni menetelmien käsitteitä, sekä tarkastelen niiden toimivuutta. Lisäksi käsittelen menetelmillä saamiani tuloksia ja pohdin reliabiliteettia sekä validiteettia.

4.1 Havainnoinnit

Päivittäin ihminen tekee ympäriltään havaintoja ja huomioita, mutta tutkimuksellinen havainnointi ei ole satunnaista ympärilleen katselua. Havainnoinnilla saadaan tietoa siitä, miten ihmiset toimivat ja mitä tapahtuu luonnollisessa toimintaympäristössä, kuten esimerkiksi työpaikalla. Toki havainnointia voidaan toteuttaa myös niin sanotussa laboratorio-olosuhteissa. Havainnointia voidaan hyödyntää ihan sellaisenaan tai

lisätä tukemaan esimerkiksi haastatteluja. Myös haastatteluilla voidaan tukea tehtyjä havainnointeja. (Ojasalo, Moilanen & Ritolahti 2015, 114.)

Tähän opinnäytetyöhön lähdin havainnoimaan pelkästään toiminnan sisältöä, sen etenemistä sekä toimitiloja. Osallistujia ja ohjaajien toimintaa ei havainnoitu ollenkaan. Opinnäytetyöni tutkimusluvassa olin saanut luvan toteuttaa havainnointeja Nurmeksen seurakunnan toiminnoissa. Vaikka tarkoitukseni ei ollut havainnoida osallistujia, eli lapsia ja heidän perheitään kerroin siitä huolimatta ennen toiminnan alkua heille, että olen mukana havainnoimassa toimintaa ja tiloja. Kysyin myös toimintojen ohjaajilta, milloin heille sopisi, että tulen havainnoimaan. Tällä takasin, että havainnointi sujuu hyvien tapojen ja eettisten näkökulmien mukaisesti.

Havainnoinneilla pyrin saamaan käsityksen siitä, millaisia turvallisuuden huomioita työntekijöiden tulee ottaa huomioon ennen toiminnan alkamista, toiminnan aikana sekä mahdollisesti toiminnan jälkeen. Lähinnä halusin varmistaa käsitystäni sekä ajatuksiani siitä, miten turvallisuus toteutetaan tilan kannalta ja toimintojen sisällöllisten aktiviteettien kannalta. Tästä syystä havainnoinnit kohdistuivat ainoastaan tiloihin ja itse toimintoihin, eivätkä työntekijöihin ja osallistujiin.

Havainnointeja olin suunnitellut toteuttavani kevään 2020 aikana useammassa Nurmeksen seurakunnan kasvatuksen eri toiminnoissa ja ryhmissä. Koronavirusepidemian vuoksi en ehtinyt kuitenkaan havainnoimaan kuin kaksi toimintaa, sillä viikko-toiminnot jouduttiin keskeyttämään epidemiatilanteen vuoksi. Vaikka toimintojen eri ryhmät tiloihin olivat minulle entuudestaan tuttuja, koin kuitenkin havainnointien jäämisen tässä vaiheessa harmilliseksi takaiskuksi etenkin toimintojen sisällöllisen näkökulman kannalta. Toimintojen havainnointien puuttumista pyrin kompensoimaan aikaisemmilla kokemuksillani seurakunnan toiminnoista, sekä muilla käyttämilläni menetelmillä. Nurmeksen seurakunnan, Nurmeksen taajamassa olevat tilat ovat minulle entuudestaan tuttuja, joten tilojen havainnoinnin puolesta en kokenut menettäväni. Valtimon alueella oleviin tiloihin kävin tutustumassa erikseen, ilman käynnissä olevaa toimintaa.

Havainnointeja suunniteltaessa on hyvä pohtia omaa roolia havainnoijana. Havainnointia voi toteuttaa ulkopuolisena tarkkailijana, aktiivisena osallistujana tai jonain näiden kahden välimaastossa olevana roolina. Toteutin havainnoinnit osallistumalla itse toimintaan mukaan, eli aktiivisen osallistujan roolissa kuitenkin vaikuttamatta

toimintaan ja sen etenemiseen. (Ojasalo ym. 2015, 116.) Havainnoimani toiminnot sisälsivät ennalta suunniteltua toimintaa; askartelua ja toiminnallisen aarteensintä polun. Näin ollen pääsin havainnoimaan kahta keskenään erityyppistä toimintaa. Osallistuvan havainnoinnin lomassa kirjasin havainnoitejani ylös perinteisellä paperi ja kynä taktiikalla. Kirjaamiset suoritin toisessa tilassa, etten häirinnyt käynnissä olevan toiminnan toteutumista.

Koska useimmat Nurmeksen seurakunnan toiminnot ovat minulle entuudestaan tuttuja esimerkiksi harjoitteluopintojaksoltani, löytyi minulta jo entuudestaan kokemusta ja tietoutta seurakunnan toiminnoista. Huomasin myös, että näistä kahdesta havainnoinnista, jotka kerkesin toteuttamaan, minulle nousi enemmän kysymyksiä kuin havaintoja. Mutta kuten Ojasalon, Moilasen ja Ritolahden (2015) teoksessakin mainitaan, haastattelut voivat tukea havainnoiteja, ja koinkin havainnoinneissa syntyneiden kysymysten merkityksen tärkeiksi tulevien haastattelujen kannalta.

4.2 Haastattelut

Haastattelu on hyvin yleinen menetelmä ja se soveltuukin hyvin moniin eri kehittämistehtäviin. Haastattelulla saadaan kerättyä tietoa kehittämisen kohteesta ja sitä hyödyntäen on mahdollista saada koottua uusia näkökulmia. Haastattelulla voidaan myös syventää ja selventää asioita, kuten tässä opinnäytetyössä. Monesti haastattelun yhdistäminen toiseen menetelmään voi olla oiva valinta, näin menetelmät tukevat toinen toisiaan. (Ojasalo ym. 2015, 106.) Kuten ylempänä jo mainitsin, koin tekemiäni havainnointien tukevan haastatteluja.

Kevään 2020 aikana toteuttamani haastattelut olin suunnitellut toteuttavani ihan kasvotusten, mutta epidemiatilanteen vuoksi muutin suunnitelman etäyhteydellä toteuttavaksi. Toteutin viisi työntekijä haastattelua puhelinhaastatteluna. Kysyin jokaiselta haastateltavalta luvan haastatteluun sekä haastattelun äänittämiseen. Äänitin haastattelut erillisellä nauhurilla. Haastattelujen äänittäminen helpottaa niin haastattelutilanteen sujuvuutta kuin jälkikäteen tehtävää haastattelujen analysointia ja tulkintaa (Ojasalo ym. 2015, 107). Ennen varsinaista puhelinhaastattelua, lähetin haastateltaville etukäteen suunnittelemani haastattelukysymyksiä (Liite 1).

Nämä haastattelut olivat puolistrukturoituja haastatteluja. Puolistrukturoituun haastatteluun kysymykset on suunniteltu etukäteen, mutta haastattelutilanteessa niiden

järjestys saattaa muuttua tai esimerkiksi jotain voidaan jättää kysymättä tai esittää lisää tarkentavia kysymyksiä (Ojasalo ym. 2015, 108). Olin suunnitellut haastatteluihin melko paljon kysymyksiä. Toki jokaisen haastateltavan kohdalla en käynyt jokaista kysymystä läpi. Haastattelukysymyksiä esitin sillä perusteella mihin kaipasın lisää tietoa ja osa kysymyksistä oli suunnattu tiettyjen työntekijöiden työtehtävien perusteella juuri heille kysyttäviksi. Kaikki haastattelut olivat anonyymejä haastatteluja. Päädyin tähän ratkaisuun sen helppouden takia. Lisäksi jos joku työntekijöistä olisi halunnut osallistua anonyymisti, olisi anonyymisyys ollut vaikeaa taata hänelle muiden vastatessa omalla nimellään, seurakunnan työntekijämäärän vuoksi.

Haastattelujen jälkeen litteroin, eli kirjoitin haastattelut auki sanasta sanaan (Ojasalo ym. 2015, 107). Haastattelujen auki kirjoittaminen auttoi huomattavasti haastattelujen läpikäymistä ja tärkeiden asioiden poimimista. Lisäksi siirsin nauhurista haastattelut omalle muistitikulle, josta poistan ne opinnäytetyön hyväksymisen jälkeen. Nauhurista poistin äänitteet ladattuani ne muistitikulle.

Puhelinhaastattelujen tarkoituksena minun oli kartoittaa seurakunnan toimintatapoja sekä työntekijöiden toiveita ja näkemyksiä turvallisuusoppaaseen. Puhelinhaastattelujen lisäksi toteutin yhden sähköpostihaastattelun, toisen seurakunnan työntekijälle. Tämän haastattelun tavoitteena oli turvallisuusoppaan sisällön kannalta saada kokemuksia ja ajatuksia, kuinka toisessa seurakunnassa on toteutettu ryhmien ja henkilöstöjen kokoihin liittyviä rajoituksia sekä ratkaisuja.

4.3 Yhteisöllinen ja toiminnallinen aivoriihityöskentely

Kehittämishankkeisiin voidaan kehittää ratkaisuja monilla eri menetelmillä, kuten erilaisilla luovuusmenetelmillä- ja työkaluilla. Luovuusmenetelmien – ja työkalujen avulla pyritään saavuttamaan uusia ideoita ja ratkaisuja kehittämishankkeille. (Ojasalo ym. 2015, 158.) Tämän opinnäytetyön yhdeksi menetelmäksi valitsin aivoriihityöskentelyn, johon lisäsin toiminnallisen menetelmän post-it lappuja hyödyntäen.

Toiminnallisen aivoriihi työskentelyn valintaan päädyin siitä syystä, että pyrin kartoittamaan sillä työntekijöiden toiveita ja ideoita turvallisuusoppaaseen. Tällä menetelmällä pyrin myös takaavani turvallisuusoppaan sisällön parhaan mahdollisen hyödynnettävyyden. Päätin toteuttaa aivoriihi työskentelyn yhdessä työntekijöiden kanssa, sillä turvallisuusopas tulee päivittäisen työn tueksi juuri heille. Työntekijöiltä kysyin

suostumuksen toiminnalliseen aivoriihityöskentelyyn osallistumiseen ja sovimme kaikille sopivan ajan menetelmän toteuttamiseen.

Aivoriihi eli brainstorming on ongelmanratkaisumenetelmä, jossa ideoita tuotetaan ryhmässä. Tätä menetelmää voidaankin kutsua myös ideointityöpajaksi. Menetelmässä pyritään vetäjän johtamana keksimään uusia ideoita, lähestymistapoja ja ratkaisuja määriteltyyn ongelmaan. (Ojasalo ym. 2015, 160.) Tässä tapauksessa ongelmana tai ideointikohteena oli täysin turvallisuusoppaan sisällöllisten tarpeiden kartoittaminen ja ideointi.

Alkuperäisen suunnitelmani mukaan menetelmä olisi toteutettu kaikkien osallistujien läsnä ollessa, kokoontuen fyysisesti samaan tilaan. Koska epidemiatilanteen aikana turhia kokoontumisia suositeltiin vältettävän, päätin toteuttaa turvallisuusyistä myös toiminnallisen aivoriihityöskentelyn etäyhteydellä, puhelimen välityksellä. Menetelmään osallistuneet neljä työntekijää kokoontuivat työpaikallaan yhteiseen tilaan ja itse osallistuin menetelmän ohjaamiseen puhelimen välityksellä. Alustin ja ohjeistin työskentelyn, jonka jälkeen annoin osallistujille tarvittavan ajan toteutukseen. Toiminnallisuus menetelmään tuli siitä, että jokainen osallistuja kirjoitti post-it lapuille ideoitaan, jonka jälkeen kaikkien ideat käytiin yhteisesti läpi. Post-it laput lähetettiin minulle postitse, jotta pystyin hyödyntämään niitä helposti.

Se, että menetelmää ei pystytty toteuttamaan fyysisesti paikan päälle kokoontuen, vei mielestäni hieman työskentelyn toimivuudesta. Koen että tilanne olisi ollut helpompi ohjaamisen kannalta, jos olisin nähnyt työskentelyyn osallistuvat henkilöt ja olisin saanut työskentelyyn mukaan enemmän vuorovaikutusta itseni ja heidän välilleen. Mielestäni tämän menetelmän valinta ja toteutus antoivat kuitenkin turvallisuusoppaan työstämiseen uutta näkökulmaa. Aivoriihen aikana syntyneistä ajatuksista ja ideoista oli valtavasti hyötyä turvallisuusoppaan sisällön kannalta ja sain paremman kuvan siitä mitä aiheita työntekijät kaipasivat turvallisuusoppaaseen. Toiminnallinen aivoriihi tuotti uusia ideoita, joita en ollut vielä entuudestaan itse oppaaseen keksinyt.

4.4 Menetelmillä saadut tulokset

Havainnointien tulokset jäivät hyvin vähäisiksi, havainnointien määrän jäädessä vain kahteen havainnointi kertaan. Havainnoinnit tuottivat kuitenkin kysymyksiä, joita

haastatteluissa lähdin kartoittamaan. Havainnoinneissa syntyneet ajatukset joihin kaipa-
pasin lisää tietoa oli henkilöstön ja ryhmien kokoon liittyviä sekä turvallisuuden suunnit-
telun tapoihin ennen toimintojen alkua. Kirjasin havainnointien aikana itselleni
myös muutamia teemoja, joita halusin lähinnä selventää itselleni, mutta myös mah-
dollisesti lisätä turvallisuusoppaaseen. Näitä huomioita olivat: ruokailun ja syönnin
järjestäminen, hygienian takaaminen toiminnoissa, tavaroiden ja lelujen puhtaana pi-
ttäminen sekä tilat ja kalusteet.

Haastatteluilla koin saavani kartoitettua Nurmeksen seurakunnan tapoja, esimerkiksi
kysymällä lisää leikkikenttä toiminnasta ja jälkiraportoinnista, jotka olivat minulle en-
tuudestaan vieraampia asioita. Lisäksi kartoitin tietoutta heidän tavoistaan hoitaa tur-
vallisuuden suunnittelua ja ylläpitämistä eri tilanteissa sekä tarvittavaa raportointia
kuten turvallisuusasiakirjojen täyttämistä. Näiden lisäksi sain jo hieman tietoa siitä
mitä työntekijät kaipasivat turvallisuusoppaaseen sisällöllisesti. Haastatteluilla nousi
myös idea turvallisuusoppaan toimivuudesta myös perehdytyksessä sekä turvallisuus-
den vuosikellon lisäämisestä oppaaseen.

Turvallisuusoppaan sisältöä kartoitin lisäksi toiminnallisella aivoriihi työskentelyllä.
Työskentelyssä nousi paljon aiheita ja teemoja, joita turvallisuusoppaaseen voisi ottaa.
Ohjeistin ideariihen siten, että kaikki ideat ja ajatukset voi kirjoittaa ylös. Joten idearii-
hen tarkoituksena ei ollut kartoittaa mitä työntekijät eivät osaa, vaan mitkä aiheet ja
teemat ovat heistä sellaisia, joita turvallisuusopas voisi sisältää. Ideariihessä nousi
esille muuan muassa seuraavanlaisia ideoita ja ehdotuksia: seurakunnan toiminnan
turvallisuuden perusteet (esimerkiksi lainsäädäntö ja ohjeistukset), turvallisuuden eri
osa-alueiden määrittely, turvallisuuden näkökulmat toiminnoissa, turvallisuuden nä-
kökulmat tiloissa, toimenpiteet ennen toiminnan alkua, onnettomuustilanteissa toimi-
minen, turvallisuusasiakirjat, turvallisuusohjeiden ja osaamisen päivittäminen, retket
ja ulkoilu, toimintaan osallistuvien lapsien ja aikuisten turvallisuus, työntekijöiden
turvallisuus, vapaaehtoisten turvallisuus sekä jälkitoimet onnettomuustilanteissa.

4.5 Reliabiliteetti ja validiteetti

Reliabiliteetilla voidaan ilmaista sitä, kuinka luotettavasti ja toistettavasti käytetty mit-
tari, tässä tapauksessa menetelmä, mittaa kulloinkin ko. ilmiötä. Reliabiliteetti toisin

sanoen kuvaa luotettavuutta. Validiteetti puolestaan ilmaisee kuinka valittu mittausmenetelmä mittaa juuri ko. tutkittavan ilmiön ominaisuutta eli sitä mitä on tarkoituskin mitata. Validiteetti kuvaa siis pätevyyttä. (Tilastokeskus.)

Merkittävimpänä huomiona, joka voi vaikuttaa reliabiliteettiin ja validiteettiin opinäytetyössäni on menetelmänä käyttämäni havainnointi. Havainnoinnin vähäisyys ja puutteellisuus alkuperäisestä suunnitelmasta, johtuen epidemiatilanteesta, aiheutti sen, että mahdollisia huomioita on voinut jäädä tekemättä. Huomiot voivat puuttua konkreettisista asioista toimintojen ylläpitämisessä sekä toimintojen sisällöissä. Toki mielestäni olen kuitenkin saanut muilla menetelmillä ja teoriapohjalla korvattua tämän menetelmän vajavuutta. Turvallisuusopas on myös suositusluontoinen ja pohjautuu pitkälti teoreettiseen tietoperustaan sekä muihin ohjeistuksiin, jotka myös osaltaan kompensoivat havainnoinnin vajavuutta.

Haastattelujen toteutuessa etäyhteyksillä, tuo tämä myös osaltaan mahdollisuuden molemminpuolisiin väärinymmärryksiin sekä mahdollisen vaikutuksen tilanteiden rentoutteen ja ilmapiiriin. Väärinymmärtämistä voi tapahtua niin kysymysten ymmärtämisessä, kuin saatujen vastauksien tulkinnassa. Koen kuitenkin tämän olevan hyvin epätodennäköistä puhelinhaastatteluissa, sillä kysymykset oli aseteltu mahdollisimman ymmärrettäviksi, ne lähetettiin haastateltaville etukäteen ja haastattelu toteutettiin reaaliajassa, jolloin mahdollisuus tarkentaviin kysymyksiin oli molemminpuolinen.

Aivoriihiyöskentelyssä on mahdollisuus myös väärinymmärryksiin sekä vastausten väärin tulkintoihin. Tämänkin koen olevan epätodennäköistä, sillä vastaukset käytiin yhteisesti reaaliajassa läpi ja sain ne jälkeenpäin kirjallisina vielä tarkasteltaviksi. Aivoriihessä syntyneet tulokset olivat myös kirjattu lyhyin, napakoin ilmauksin, sekä hyvin selkeästi. Lisäksi aivoriihessä saadut tulokset olivat vain ideointia otsikkotasolla, eivätkä ne sisältäneet mitään tietoperustaa ko. aiheesta tai ideasta.

5 TURVALLISUUSOPAS

Turvallisuusoppaasta muodostui lopulta 46 sivuinen opas lähteineen ja liitteineen, jonka tarkoituksena on palvella työntekijöitä ja muita kasvatuksen parissa toimivia ohjaajia ja toimijoita, sekä toimia tarvittaessa uusien työntekijöiden, kausityöntekijöiden,

vapaaehtoisten ja opiskelijoiden perehdyttämisessä kasvatuksen viikkotoiminnan turvallisuuteen.

5.1 Oppaan kokoamisprosessi

Turvallisuusoppaan kokoaminen lähti liikkeelle suorittaessani koulutusohjelmani viimeistä harjoitteluopintojaksoa Nurmeksen seurakunnan kasvatuksen alalla. Harjoitteluohjaajani kerrottua turvallisuusoppaan ideasta ja tarpeesta, aloin ideoimaan ja työstämään suunnitelmaa opinnäytetyöprosessilleni. Tässä vaiheessa kävin keskustelua harjoitteluohjaajani kanssa turvallisuusoppaasta ja kirjoitin kirjallisen suunnitelman, jonka esittelin koulullani opinnäytetyön aloitusseminaarissa. Kävimme keskustelun opinnäytetyöstäni vastaavan lehtorin ja tilaajan edustajan kanssa, jonka jälkeen hain Nurmeksen seurakunnalta tutkimusluvan opinnäytetyölleni.

Aloitin turvallisuusoppaan varsinaisen kokoamisprosessin tutustumalla turvallisuuden liittyvään kirjallisuuteen, seurakunnan aikaisempiin ohjeistuksiin sekä verkosta löytyviin mahdollisiin lähteisiin, kuten eri turvallisuusoppaisiin. Tällä syvensin niin omaa tietämystäni turvallisuusaiheesta, kuin ideoin myös turvallisuusoppaaseen tulevaa sisältöä. Lisäksi kirjasin itselleni muistiin kysymyksiä ja ajatuksia, jotka hakivat vielä lisäselvennystä ja tietoa.

Jatkoin opinnäytetyöprosessia aloittamalla havainnointit ryhmissä. Näiden jälkeen suunnittelin havainnointien pohjalta syntyneiden ajatusten ja kysymysten avulla haastattelurungon työntekijähaastatteluille (Liite 1) ja toteutin haastattelut puhelinhaastatteluina. Viimeisenä toteuttamani toiminnallinen aivoriihiöskentely antoi vielä uusia ajatuksia ja näkökulmia turvallisuusoppaan sisällölle.

Saatuani postitse toiminnallisen työskentelyn aikana tuotetut, post-it lappuihin kirjoitetut ideat, jaottelin ne aiheittain ryhmiin. Näin pystyin näkemään, minkälaisen teemojen ympärille turvallisuusoppaan lopullista sisältöä lähtisin rakentamaan. Oppaan kokoamisen aloitin kirjoittamalla alustavat otsikot, alaotsikkoineen Word tiedostolle. Pyrin jaottelemaan aiheet kokonaisuuksiksi siten, että pääluvuissa pystyin alustamaan aiheen ja sen alle kokoamaan tarkempia tietoja omilla alaotsikoillaan.

Sisällöllistä tietoa etsin eri lähteistä, niin kirjallisuutta kuin internet lähteitä hyödyntäen. Lisäksi lait määrittävät ja ohjailevat useita turvallisuuden suunnitteluun ja yllä-

pitämiseen liittyviä käytänteitä, joten lait olivat myös hyvin merkittäviä lähteitä. Oppaan kokoamisen prosessin aikana toteutin myös sähköpostihaastattelun, jossa haastattelin toisen seurakunnan työntekijää. Liitteisiin kokosin valmiita mallipohjia esimerkiksi turvallisuusasiakirjoihin. Näiden tekemiseen hyödynsin Nurmeksen seurakunnan sen hetkisiä turvallisuusasiakirja pohjia sekä Valtioneuvoston asetusta; Valtioneuvoston asetus eräitä kuluttajapalveluita koskevasta turvallisuusasiakirjasta.

Kun olin saanut koottua oppaan mielestäni hyvään runkoon ja sisällön kirjoitettua, lähetin turvallisuusoppaan opinnäytetyön tilaajan puolelta olevalle ohjaajalle. Hän kommentoi opasta ja muutamia korjauksia lukuun ottamatta oli tyytyväinen lopputulokseen. Sovimme turvallisuusoppaan esittelytilaisuuden Nurmeksen seurakunnan kasvatuksen työntekijöille, missä esittelin heille turvallisuusoppaan. Tilaisuuden päätteeksi sain positiivista palautetta lukuisien kiitosten myötä. Tarkempaa palautetta turvallisuusoppaasta en kerännyt, sillä opas ei ollut vielä tässä vaiheessa työntekijöillä käytössä ja he näkivät sen vasta ensimmäisen kerran valmiina. Kerroin muokkaavani vielä muutaman korjauksen jotka kävivät tilaisuudessa ilmi sekä parantelevani kansikuvan visuaalista ilmettä. Sovimme myös palautuspäivän oppaalle.

Suurimmaksi haasteeksi oppaan kokoamisprosessissa koin epidemiatilanteen mukanaan tuomat muutokset menetelmien toteuttamiseen. Lisäksi sisällöllisesti haasteita tuotti se, että turvallisuus on aiheena niin laaja että jouduin pohtimaan aiheiden rajamista useaan otteeseen, ettei oppaasta muodostuisi liian tuhtia pakettia. Koen kuitenkin, että soveltamalla menetelmiä ja alkuperäisiä suunnitelmiani sain menetelmillä koottua aineistoa todella hyvin ja sain myös rajattua sisältöä sopiviin mittasuhteisiin, käyden kuitenkin läpi tärkeitä aiheita.

5.2 Turvallisuusoppaan sisältö

Turvallisuusopas sisältää aiheita ja näkökulmia, joilla voidaan taata viikkotoiminnossa turvallisuuden toteutuminen, niin osallistujille kuin työntekijöille. Opas sisältää näkökulmia niin turvallisuuden suunnitteluun, sen ylläpitämiseen toimintojen aikana kuin myös jälkiraportoimiseen ja turvallisuusosaamisen päivittämiseen. Oppaasta tuli hyvin pitkälti ns. suositusluontoinen ja se tarjoaa näkökulmia ja ajatuksia turvallisuuteen. Mutta koska opas sisältää myös hyvin paljon esimerkiksi lain säätelmiä ohjeita, ei nämä kohdat tietenkään ole suositusluontoisia, vaan ohjeita tulee noudattaa lain

velvoittamalla tavalla. Seuraavissa kappaleissa avaan turvallisuusoppaan sisältöä tarkemmin.

Turvallisuusopas on jaoteltu seitsemään pääotsikkoon ja teemaan, joiden alle olen koonnut syventäviä tietoja aiheesta. Oppaan sisällön pyrin kokoamaan loogiseen järjestykseen. Turvallisuusopas alkaa alkusanojen jälkeen, avaamalla oppaan tarkoitusta ja turvallisuuden osa-alueiden käsitteitä sekä kokoavan viikkotoiminnan esittelyä. Tämän jälkeen varsinainen ohjeistus alkaa toimintaohjeilla onnettomuus ja ensiaputilanteissa.

Kolmannessa luvussa alkaa turvallisuuden suunnittelun ja ylläpitämisen ohjeistus. Alaluvuissa olen ottanut omiksi otsikoinneikseen asioita, joita turvallisuuden suunnittelussa tulee huomioida kuten tilat, tavarat, toiminta ja henkilöstö. Suunnitteluvaiheiden lisäksi teemoja on pohdittu myös turvallisuuden ylläpitämisen kannalta. Tämän jälkeen opas jatkuu turvallisuuden jälkiraportoinnin sekä jälkihuollon ohjeistuksella, jotka on koottu neljännen pääotsikon alle.

Viides pääotsikko alalukuineen käsittelee ulkona tapahtuvia toimintoja ja esimerkiksi liikkumisen suunnittelua ja huomioimista. Ulkoiluun liittyvät teemat halusin nostaa täysin omiksi kappaleikseen, sillä ne ovat teemana suuria ja opas toimii myös näin selkeänä kokonaisuutena. Ulkoiluun liittyvät ohjeistukset antavat näkökulmia ja ohjeita ulkoiluun liittyvien toimintojen suunnitteluun ja ylläpitämiseen turvallisiksi.

Kuudennen pääotsikon alle olen koonnut muita tärkeitä huomioitavia asioita. Tähän omiksi alaotsikoikseen lopulta päätyi: vaitiolovelvollisuus, lastensuojeluilmoitus, valokuvaamiseen liittyvät ohjeistukset, esitysluvat ja ikäraajat, henkilötietoihin liittyvät ohjeet sekä turvallisuuden vuosikello. Aivan viimeisenä turvallisuusoppaassa käsitellään työntekijöiden ja muun henkilöstön turvallisuutta sekä oppaan lopusta löytyvät tarvittavat liitteet asiakirjojen mallipohjiin sekä vuosikelloon.

Lopullisen turvallisuusoppaan sisältöön tuli mukaan paljon aiheita, jotka ovat varmasti itsestäänselvyyksiä työntekijöille. Koska turvallisuusoppaan hyödynnettävyyteen pyrin saamaan mukaan myös uusien työntekijöiden, kausityöntekijöiden, opiskelijoiden ja vapaaehtoisten perehdyttämisen, näin tarpeelliseksi avata myös aiheita, jotka voivat olla työssä jo oleville täysin arkipäivää.

Turvallisuusoppaan lopullinen sisällysluettelo:

ALKUSANAT

1 TURVALLISUUSOPAS

1.1 Turvallisuuden osa-alueet

1.2 Kokoava viikkotoiminta

2 TOIMINTAOHJEET ONNETTOMUUSTILANTEISSA

2.1 Näin toimit onnettomuustilanteissa

2.2 Tärkeitä yhteystietoja

2.3 Ensiapuohjeita

3 TURVALLISUUDEN SUUNNITTELU JA YLLÄPITÄMINEN

3.1 Toiminnan turvallisuusasiakirjat

3.2 Tilat ja tavarat

3.3 Toiminta

3.4 Ruokailu

3.5 Lapsen ja nuoren kohtaaminen, sekä hengellisen turvallisuuden takaaminen

3.6 Hygienia

3.7 Henkilöstö

3.8 Ennakkotiedot

3.9 Mainokset ja ennakkoinformaatio

3.10 Turvallisuussuunnitelmien sekä -osaamisen päivittäminen

4 TURVALLISUUDEN JÄLKIRAPORTTOIMINEN

4.1 Onnettomuuksien jälkiraportoiminen

4.2 Jälkihuolto

5 ULKONA TAPAHTUVA TOIMINTA

5.1 Leikkikenttä- toiminta

5.2 Päiväretket

5.3 Ulkoilu

5.4 Uiminen

5.5 Liikkuminen ja kuljetukset

5.6 Etsintävalmius

6 MUUTA HUOMIOITAVAA

6.1 Vaitiolovelvollisuus

6.2 Lastensuojeluilmoitus

6.3 Valokuvaus etiketti

6.4 Esitysluvat ja ikäraajat

6.5 Henkilötietojen kerääminen ja säilyttäminen

6.6 Turvallisuuden vuosikello

7 HENKILÖSTÖN TURVALLISUUS

LÄHTEET

LIITTEET

Liite 1 Viikkotoiminnan turvallisuusasiakirja -mallipohja

Liite 2 Viikkotoiminnan turvallisuusasiakirja täytetty malli

Liite 3 Retken/tapahtuman turvallisuusasiakirja -mallipohja

Liite 4 Ilmoittautumislomake -mallipohja

Liite 5 Osallistumislupa -mallipohja

Liite 6 Turvallisuuden vuosikello -mallipohja

5.3 Kehitysideat

Tulevaisuudessa eteen tulee luomani turvallisuusoppaan päivittäminen ja mahdollisten lisäyksien tarve. Tästä kirjoitin myös turvallisuusoppaaseen ”Turvallisuussuunnitelmien sekä -osaamisen päivittäminen” otsikoinnin alle. Kehittämistarvetta voi tuoda uudet ohjeistukset, muuttuneet lait tai esimerkiksi työntekijöiden huomaamat lisäys-

tarpeet. Lisäksi turvallisuus on aiheena niin laaja, että kokoamaani opasta olisi mahdollista lisätä ja tarkentaa vielä nykyisestään, toki se voi pahimmillaan viedä oppaan napakkuudesta, selkeydestä ja käytön helppoudesta.

Kun kokoamani turvallisuusopas on toiminut työntekijöillä pidemmän aikaa käytössä, olisi mahdollista myös toteuttaa tutkimus oppaan käytettävyydestä. Tutkimuksessa voisi esimerkiksi tutkia kuinka työntekijät kokevat oppaan toimivuuden ja hyödynnettävyyden. Tutkia voisi myös sitä, kuinka opasta on ylipäätänsä käytetty ja vastaako se työntekijöiden ja perehdytykseen käytettävyyden tarpeita.

Tätä kyseistä luomaani turvallisuusopasta olisi mahdollista myös lähteä jatkamaan lisäämällä joko tämän yhteyteen tai erilliseksi ohjeistukseksi leiritoiminnan. Nurmeksen seurakunnalta löytyy retki- ja leiritoiminnan turvallisuusopas vuodelta 2007, mutta sen päivittäminen ja muokkaaminen voi tulla ajankohtaiseksi. Opinnäytetyöprosessin alussa pohdin tämän aihealueen yhdistämistä kokoamani viikkotoiminnan turvallisuusoppaaseen, mutta päädyimme rajaamaan sen viikkotoiminnan turvallisuusoppaan ulkopuolelle selkeyden vuoksi.

Yhtenä suurena teemana, jota kokoamassani oppaassa en käsitellyt on turvallisuuskasvatus tai turvataitokasvatus. Turvataitokasvatus on lapsen itsearvostuksen ja itseluottamuksen vahvistamista. Sillä edistetään lapsen tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä kaverisuhteita. Turvataitokasvatuksella parannetaan myös lapsen valmiuksia suojella itseään hänen turvallisuuttaan uhkaavissa tilanteissa. Tärkeää on myös opastaa lapsi kertomaan kaikista huolistaan luotettavalle aikuiselle. (Lajunen, Andell, Jalava, Kempainen, Pakkanen & Ylenius-Lehtonen 2005, 14.) Kuten Lajunen ym. teoksessaan kertovat ei vastuuta lasten turvallisuudesta jätetä vain heidän omille harteilleen, vaan vastuu lasten hyvinvoinnista on aikuisilla. Tästä syystä turvataitokasvatus on teemana sellainen, että myös sitä voisi lisätä ja käsitellä työntekijöiden turvallisuusoppaissa ja kehittää esimerkiksi toiminnallisia keinoja lasten turvataitokasvatukseen.

6 POHDINTA

Turvallisuus aiheena on aina ajankohtainen ja osuikin maailman epidemiatilanteeseen nähden hyvin ajankohtaiseksi aiheeksi. Opinnäytetyön tuottaessa konkreettisen oppaan työn tilaajalle, antoi opinnäytetyö minulle valtavasti uutta oppia ja tietoa. Opinnäytetyön toteutuminen vahvisti omaa ammatillisuuttani saattaa alusta loppuun

isompi kirjallinen työ, ja sen ohella tuottaa työelämään suunnattu, konkreettinen tuotos. Lisäksi turvallisuuteen perehtyminen ja etenkin sen jatkuva huomioiminen opinnäytetyöprosessin aikana on kartuttanut tietouttani asiasta valtavasti. Olen oppinut turvallisuusaiheesta paljon ja koen myös sen olevan merkittävää osaamista ammatillisuuttani ajatellen.

Vaikka tämän opinnäytetyön konkreettinen tuotos, turvallisuusopas, on tehty ja kohdennettu vain Nurmeksen seurakunnalle, on turvallisuusopas varmasti monille toimijoille aiheena aina ajankohtainen teema. Nurmeksen seurakunnalle tuottamaani turvallisuusopasta ei ole liitetty tämän opinnäytetyön liitteisiin, joten sitä ei ole julkisesti missään nähtävillä. Turvallisuusopas on kuitenkin työntekijöitä parhaimmillaan työssään auttava ja palveleva tuotos, jollainen useilta muiltakin toimijoilta olisi hyvä löytyä.

Kuten jo aikaisemmin mainitsin, on turvallisuus teemana ja aiheena jatkuvasti kehittyvä ja sitä tuleekin jatkuvasti kehittää. Maailman muuttuessa eteen tulee aina uusia teemoja ja aiheita, joiden turvallisuusnäkökulmia tulee huomioida. Tästä syystä koen, että tämänkin tuottamani turvallisuusoppaan jatkokehittäminen ja laajentaminen on mahdollista. Turvallisuutta tulee myös jatkuvasti toimijoiden tarkastella ja huomioida siitä näkökulmasta, että heidän tarjoamansa turvallisuus on ajan tasalla. Internetin ja median ei olisi 10 vuotta sitten osattu ajatella vaikuttavan näin paljon ihmisten turvallisuuteen kuin se nyt vaikuttaa, ja seuraavan 10 vuoden päästä voi olla taas aivan uusi asia, jota turvallisuudenkin osalta tulee ottaa huomioon.

Opinnäytetyöni tavoitteena oli koota Nurmeksen seurakunnan kasvatuksen työntekijöille turvallisuusopas kasvatuksen kokoavaan viikkotoimintaan. Tämä tavoite täyttyi. Opinnäytetyöprosessi antoi itselleni paljon uutta tietoa, oppia, itseluottamusta, sekä oma ammatillisuuteni vahvistui.

LÄHTEET

Hiltunen, Matti 1997. Nurmeksen viides kirkko.

Hurme, Kira & Kyllönen, Tarmo 2014. Turvassa! Vahvista lapsen turvallisuuden tunnetta ja varaudu vaaratilanteisiin. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kirkkolaki 1993/1054.

Kuluttajanturvallisuuslaki 920/2011.

Kuopionhiippakunta.fi. Tietoa hiippakunnasta. Viitattu 26.7.2020. <https://www.kuopionhiippakunta.fi/tietoa-hiippakunnasta/>

Lajunen, Kaija & Andell, Minna & Jalava, Leena & Kemppainen, Kaija & Pakkanen, Marjo & Ylenius-Lehtonen, Mirja 2005. Turvataitoja lapsille. Turvataitokasvatuksen oppimateriaali. Stakes, Sosiaali ja terveystieteiden tutkimus ja kehittämiskeskus.

Lastensuojelulaki (13.4.2007/417)

Nurmeksenseurakunta.fi. Historiaa. Viitattu 26.7.2020. <https://www.nurmeksenseurakunta.fi/historiaa>

Nurmeksenseurakunta.fi. Kouluikäiset tytöt ja pojat. Viitattu 7.8.2020. <https://www.nurmeksenseurakunta.fi/13-kouluikaiset-tytot-ja-pojat>

Nurmeksenseurakunta.fi. Lapsityö. Viitattu 7.8.2020. <https://www.nurmeksenseurakunta.fi/7-lapsityo>

Nurmeksenseurakunta.fi. Nuorisotyö. Viitattu 7.8.2020. <https://www.nurmeksenseurakunta.fi/8-nuorisotyö>

Nurmeksenseurakunta.fi. Perhetyö. Viitattu 7.8.2020. <https://www.nurmeksenseurakunta.fi/16-perhetyo>

Nurmeksenseurakunta.fi. Työalat. Viitattu 7.8. 2020. <https://www.nurmeksenseurakunta.fi/tyoalat>

Ojasalo, Katri & Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2015. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. 3.-4.painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Opetushallitus. Verkkosivut. Pedagoginen turvallisuus. Viitattu 6.8.2020 <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/pedagoginen-turvallisuus>

Opetushallitus. Verkkosivut Psykkinen turvallisuus. Viitattu 30.8.2020. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/psykkinen-turvallisuus>

Pelastuslaki (379/2011).

Suomen perustuslaki (11.6.1999/731).

Tilastokeskus. Käsitteet. Reliabiliteetti. Viitattu 12.9.2020. <https://www.stat.fi/meta/kas/reliabiliteetti.html>

Tilastokeskus. Käsitteet. Validiteetti. Viitattu 12.9.2020. <https://www.stat.fi/meta/kas/validiteetti.html>

Tikkanen, Sami & Aapio, Lasse & Kaarnalehto, Anssi & Kammonen, Lasse & Laitinen, Jouko & Mikkonen, Jarmo & Herman Pisto, Martti 2017. Ammattina turvallisuus. 3., uudistettu painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Turvallinen seurakunta 2019. Suomen ev.-lut. kirkon julkaisuja. Helsinki: Kirkkohallitus. Viitattu 30.8.2020. <https://evl.fi/documents/1327140/39461555/Turvallinen+seurakunta+-ohjeistus.pdf/d7914fda-53ac-7c79-a85f-c7d6768c7776?t=1554885485000>

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto. Turvallisuusasiakirjan laatiminen ja hyödyntäminen. Viitattu 30.9.2020. <https://tukes.fi/tuotteet-ja-palvelut/kuluttajille-tarjottavat-palvelut/palveluntarjoajan-velvollisuudet/turvallisuusasiakirja#Oe5a1abf>

Työturvallisuuslaki (23.8.2002/738).

Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014).

HAASTATTELUT:

Haastattelu 1, 30.3.2020.

Haastattelu 2, 31.3.2020.

Haastattelu 3, 1.4.2020.

Haastattelu 4, 17.4.2020.

LIITTEET

Liite 1.

Haastattelurunko, työntekijöiden puhelinhaastattelut.

- Mitkä toiminnot kuuluvat kasvatuksen kokoavaan viikkotoimintaan?
  - Millainen toiminta on leikkikenttä -toiminta?
  - Miten onnettomuuksia ja riskitilanteita ehkäistään etukäteen?
  - Miten lasten turvallisuutta ylläpidetään toiminnan aikana? Entä toimintaan osallistuvien aikuisten?
  - Kerätäänkö jokaista viikkotoimintaa varten osallistujilta henkilö- ja turvallisuustiedot?
  - Miten henkilötiedot tulee säilyttää? Kuinka kauan niitä tulee säilyttää?
  - Mitä kaikkia turvallisuuteen liittyviä asiakirjoja tulee tehdä/täyttää?
  - Täytetäänkö riskianalyysi- ja turvallisuussuunnitelma joka kerhokaudelle uudelleen? Riittääkö päivittäminen?
  - Koetko joidenkin asiakirjojen täyttämisen haasteelliseksi?
  - Miten jälkiraportointi onnettomuustilanteissa tapahtuu tällä hetkellä?
  - Koetko jälkiraportoinnin tekemisen helpoksi tai haastavaksi?
  - Miten onnettomuustilanteet/tapaturmat käsitellään lasten kanssa?
- Kuinka monta lasta tämänhetkisten ohjeiden mukaan voi olla yhtä työntekijää kohden?
- Miten vastuulla olevien lasten määrä muuttuu, jos toiminnassa ovat mukana vanhemmat?
- Kaipaisitko selkeää ohjeistusta lasten ja ohjaajien enimmäismäärästä?
  - Kuuluvatko vakuutuksen piiriin osallistuvat henkilöt, jotka ovat toisen seurakunnan jäseniä tai eivät kuulu kirkkoon?

- Miten usein työntekijöiden tulee päivittää ensiapukoulutuksensa?
- Miten lapsille taataan hengellinen turvallisuus toiminnoissa?
- Miten toiminnoissa otetaan huomioon lasten eri taitotasot?
- Onko toiminnoissa mukana vapaaehtoisia ohjaajina?
- Mihin turvallisuuden seikkoihin kaipaisit lisää tietoa oppaassa? Tuntuvatko jotkin asiat vaikeilta tai monimutkaisilta?